

آیین نامه ستاد پشتیبانی و هماهنگی امور مساجد کشور

مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مقدمه:

جایگاه مقدس و پایگاه مذهبی مسلمانان، مسجد، از لحاظ فرهنگی و اجتماعی مکانی بسیار غنی و گسترده است که می‌تواند در جامعه اسلامی در ابعاد مختلف کارکردهای متنوعی داشته باشد و از این نظر بنیادی‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین نهادی است که از صدر اسلام تاکنون، در جامعه اسلامی نقش‌های متعددی بر عهده داشته است. پراکندگی گسترده مساجد و در نتیجه تحت تأثیر قرار دادن تمام اقشار جامعه، حضور نیروهای فاضل و مؤمن در مساجد و سرمایه اقتصادی عظیم بناها و تجهیزات مساجد گویای عظمت سرمایه‌ای به نام مسجد است که می‌تواند بستر مناسب نشر معارف اسلامی و آموزه‌های فرهنگی و اجتماعی باشد. چنانکه تاریخ نیز تأثیرات مهم مساجد را در تحولات خود نشان داده است. برای دستیابی به جایگاه ارزشمند و اعتلای مساجد کشور، تحول در شیوه‌های حمایتی دولت از مساجد امری انکارناپذیر است؛ این انتظار نه فقط در تعیین اعتبار و بودجه و تأمین هزینه می‌باشد، بلکه ضروری‌تر از آن، هماهنگی دستگاه‌های دولتی و نهادها در پشتیبانی از مساجد است. بدین منظور و برای تحقق این مهم ستاد «پشتیبانی و هماهنگی امور مساجد کشور» با اهداف و وظایف ذیل تشکیل می‌گردد.

ماده ۱- اهداف

- ۱- برقراری ارتباط مناسب میان دستگاه‌ها، سازمان‌ها و نهادها برای پشتیبانی از مساجد به منظور افزایش سطح بهره‌وری و کارایی مساجد در ایفای نقش واقعی آن در راستای گسترش و تعمیق فرهنگ دینی و اعتلای فرهنگ عمومی.
- ۲- برنامه‌ریزی به منظور جذب حمایت وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی برای افزایش مشارکت در رفع مشکلات مساجد کشور.
- ۳- هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف دستگاه‌های ذی‌ربط.

- جایگاه محوری مسجد به عنوان کانون حیات طیبه در نظام اجتماعی اسلام و لزوم ثبت اقدام اسرائیل در به آتش کشیدن مسجد الاقصی در حافظه تاریخی ملل آزاده جهان، سبب گردید پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران مبنی بر ثبت تقویمی روز جهانی مسجد، در سازمان کنفرانس اسلامی به تصویب رسد. از این رو ۲۱ آگوست برابر با ۳۱ مردادماه به عنوان روز جهانی مسجد نامگذاری گردید و متعاقب آن از این تاریخ به مدت یک هفته، هفته تکریم، تجلیل، اعزاز و اکرام مساجد می باشد.

- در راستای ارتباط و تعامل سازنده با دستگاهها و نهادهای کشور به منظور افزایش سطح کارایی مساجد، میان مرکز رسیدگی به امور مساجد و مرکز مشاوران حقوقی، وکلا و کارشناسان قوه قضاییه تفاهم نامه ای منعقد گردید که بر این اساس مرکز مشاوران حقوقی متعهد گردید در راستای تحقق سیاست های توسعه و بهداشت قضایی، گسترش و تعمیق فرهنگ قانون پذیری، ارتقاء خدمات حقوقی و قضایی به شهروندان، کاهش مراجعات مردمی به دستگاههای قضایی و تقویت جایگاه روحانیت میان مردم، به ارایه خدمات مشاوره ی حقوقی رایگان میان نمازگزاران مساجد اهتمام ورزد. ارایه خدمات مشاوره ای به منظور پیشگیری از گسترش دعاوی بین مردم و پرهیز از مخاصمه، اهتمام به صلح و سازش به ویژه در دعاوی حقوقی و خانوادگی و ممنوعیت انعقاد قرارداد وکالت در مساجد و تبلیغات نامتناسب با حرفه وکالت از مهمترین تعهدات و وظایف مشاورین حقوقی در مساجد بوده است. (تفاهم نامه اجرای طرح مشاوران امین)

- به موجب تفاهم نامه میان مرکز رسیدگی به امور مساجد و مرکز حوزه های علمیه خواهران مورخ ۱۳۸۶/۵/۱۷، مقرر گردید:

۱- در جوار مساجد موجود که از موقعیت مناسبی برای توسعه فضای آموزشی و فرهنگی برخوردارندف مدارس علمیه خواهران تأسیس گردد.

۲- در پروژه های جدید مساجد که در زمین های بزرگ احداث می گردد، فضای آموزش - فرهنگی به نام مدرسه علمیه خواهران پیش بینی گردد.

۳- در منطقه مرکزی شهر تهران، زمین مناسبی برای احداث مسجد و ساختمان مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران (دفتر تهران) با تعامل مرکز رسیدگی به امور مساجد در اختیار مرکز قرار گیرد.

ماده ۲- وظایف

۱- تبیین نحوه همکاری و مشارکت وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای کشور متناسب با مسئولیت قانونی آنها.

۲- هماهنگ سازی فعالیت وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای کشور و برنامه‌ریزی به منظور استفاده مناسب از امکانات و توانمندی آنها در تقویت بنیه مساجد کشور.

۳- ارائه پیشنهادهای راهبردی و برنامه‌ریزی مناسب به منظور رفع مشکلات اساسی مساجد در مکان‌یابی، ساخت و ساز، توسعه و تعمیر، نوسازی، بهداشت و تجهیز امکانات و فناوری‌های روز از طریق تدوین طرح‌ها، لوایح و آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های اجرایی و ارائه آن به مراجع ذی‌ربط.

۴- تلاش برای تثبیت موقعیت حقوقی مساجد، متولیان، هیأت‌امناء، ائمه‌جماعات، خادمین و دست‌اندرکاران امور مساجد.

۵- تدوین راهکارهای مناسب برای بهسازی و نگهداری مساجد.

۶- تدوین روش‌های جذب امکانات و تسهیلات از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادها به منظور پشتیبانی از مساجد و پاسخگویی به نیازهای موجود.

- مدیر مسجد، امام جماعت مسجد است که پس از تأیید صلاحیت، با حکم رسمی مرکز رسیدگی به امور مساجد منصوب می‌گردد.

- اعضای هیأت امنای مسجد، معاونین مدیر مسجد (امام جماعت) می‌باشند که به منظور تقسیم کار و سازماندهی امور مسجد توسط امام جماعت انتخاب شده و جهت تأیید صلاحیت و صدور حکم رسمی به مرکز رسیدگی به امور مساجد معرفی می‌شوند.

- اعضای هیأت امنای مساجد، در برابر امام جماعت، نمازگزاران و مرکز رسیدگی به امور مساجد مسئولیت داشته و پاسخگوی وظایف مربوط به خود می‌باشند.

- مرکز رسیدگی به امور مساجد می‌تواند در صورت بروز تخلف، اهمال کاری و قصور، تعدی و تفریط و یا عدم هماهنگی اعضای هیأت امنای مساجد با مدیر مسجد، اقدام به عزل آنها کند.

- فعالان مسجد متفاوت از هیأت امنای مساجد بوده و به دو گروه عمده ی فعالان سنتی و فعالان سازمان یافته تقسیم می گردند. کارکرد اصلی فعالان سنتی مسجد هنگامی است که مسجد هیأت امنای رسمی ندارد. در این صورت انجام امور با این گروه است. اما فعالان سازمان یافته، با اعضای هیأت امنای مسجد همکاری داشته و بازوان اجرایی آنها محسوب می گردند.

- اعضای هیأت امنای موقت مسجد اشخاصی هستند که موسسین یک مسجد در طول مراحل ساخت، به مرکز رسیدگی به امور مساجد معرفی می نمایند. پس از تکمیل و آغاز به کار مسجد، فعالیت های هیأت امنای موقت خود به خود پایان یافته و مدیر و هیأت امنای رسمی برای مسجد تعیین می گردد. لازم به ذکر است رییس هیأت امنای موقت فردی روحانی است.

- انتخاب اعضای هیأت امنای موقت، به عنوان مدیر یا هیأت امنای رسمی مساجد بلامانع است.

- از جمله شرایط انتخاب اعضای هیأت امنای مسجد توسط امام جماعت، سکونت یا اشتغال در نزدیکی محل استقرار مسجد است.

- عدم حضور امام جماعت در جلسات هیأت امنای مسجد، مانع از تشکیل جلسه نیست. لیکن مصوبات جلسه می بایست به تأیید ایشان رسد.

- هرگونه اقدام در مسجد اعم از سخت افزاری و نرم افزاری، می بایست به تصویب هیأت امناء و تأیید امام جماعت مسجد رسد.

- با تشکیل مرکز رسیدگی به امور مساجد، از این پس هرگونه ساخت و ساز مساجد جدید در استان تهران با مجوز رسمی مرکز امکان پذیر است.

- کلیه ی درآمدها و هزینه ها، انعقاد قراردادها و به طور کلی تصمیم گیری در باب اموری که منجر به افزایش یا کاهش توان مالی مسجد می گردد، می بایست به تصویب هیأت امناء و تأیید امام جماعت مسجد رسد. در غیر این صورت چنین عملی باطل و کأن لم یکن بوده و تخلف محسوب می گردد.

- نظارت هیأت امناء و مدیر مسجد بر امور مالی مسجد، نظارتی استصوابی است.

- در موارد جزئی و کم اهمیت (مانند خرید روزمره برای امور مسجد) اخذ مجوز کتبی از امام جماعت ضرورتی نداشته و هزینه ها از طریق «تنخواه گردان» که در جلسه هیأت امناء مشخص شده است، پرداخت می گردد.

- کلیه درآمدها و هزینه های مسجد باید در دفاتر مخصوص حسابداری و در غیر این صورت در دفتر معمولی ثبت و اسناد مالی، به طور سالانه ثبت و بایگانی گردد.

- گزارش مالی مشتمل بر: تراز آزمایشی، صورت درآمدها، صورت هزینه ها، موجودی حساب های بانکی، موجودی حساب های بانکی و صندوق، تراز و صورتحساب عملکرد سالانه باید همه ساله و یا در مقاطع زمانی مورد نیاز، تحویل هیأت امناء و مدیر مسجد گردد.

- امام جماعت در حساب بانکی مسجد، صاحب امضای ثابت بوده و دو نفر از اعضای هیأت امناء صاحب امضای متغیر خواهند بود. برداشت وجه از حساب بانکی، با امضای ثابت امام جماعت و مهر متحد الشکل مساجد و امضای یکی از دو نفر اعضای هیأت امناء که دارای امضای متغیر است امکان پذیر است.

- حسابدار مسجد نباید در زمره ی صاحبین امضاء اعم از ثابت یا متغیر باشد.

- دریافت وجوه مال الاجاره های رقبات مساجد به صورت شخصی تخلف می باشد. مستأجرین، اجاره بهای خود را صرفاً به حساب بانکی مسجد واریز نموده و رسید بانکی را جهت بایگانی به مسئول امور مالی مسجد تحویل می نمایند.

- در پایان هر سال، گزارش مالی یکساله مسجد باید به نمازگزاران و اهالی محل ارایه می گردد.

- در راستای تحقق وظایف مندرج در ماده (۲) آیین نامه ستاد پشتیبانی مصوب جلسه ۵۵۳ مورخ ۸۳/۱۰/۲۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی و شیوه نامه اجرایی مورخ ۸۵/۲/۱۱ ستاد پشتیبانی و هماهنگی امور مساجد، دستورالعمل پیشنهادی کارگروه تخصصی ستاد پشتیبانی و هماهنگی امور مساجد در تاریخ ۱۳۸۵/۲/۱۸ توسط ستاد پشتیبانی و هماهنگی امور مساجد صادر گردید. بر این اساس، کارگروه های تخصصی بر سه محور اصلی تحت عنوان کارگروه تخصصی هماهنگی و امور فرهنگی، کارگروه تخصصی پشتیبانی و عمران مساجد و کارگروه تخصصی امور حقوقی و نیروی انسانی تشکیل می گردد.

اعضای این ستاد نماینده تام الاختیار وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیل خواهند بود که به پیشنهاد رئیس دستگاه و با حکم رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی برای مدت چهار سال منصوب خواهند شد:

- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

- وزارت کشور

- وزارت مسکن و شهرسازی

- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

- سازمان تبلیغات اسلامی

- سازمان اوقاف و امور خیریه

- سازمان صدا و سیما

- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

- مرکز رسیدگی به امور مساجد

- شورای سیاستگذاری ائمه جمعه

- ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر

- نیروی مقاومت بسیج

- شهرداری تهران

- سه نفر از ائمه جماعات صاحب نظر در مسائل فرهنگی به پیشنهاد سازمان تبلیغات اسلامی

تبصره ۱: رئیس ستاد به پیشنهاد شورای فرهنگ عمومی از میان اعضا و برای مدت ۲ سال و با حکم رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی منصوب می‌گردد.

تبصره ۲: دبیر ستاد، رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه می‌باشد و دبیرخانه در آن سازمان مستقر خواهد بود.

- رییس جمهور با حفظ سمت، رییس شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز می باشد.

- مطابق ماده ۵۳ قانون برنامه ی پنجساله ی پنجم توسعه ی جمهوری اسلامی ایران، دولت مکلف است یک یا چند وزارتخانه را به گونه ای در وزارتخانه های دیگر ادغام کند که تا پایان سال دوم برنامه، تعداد وزارتخانه ها از ۲۱ وزارتخانه به هفده کاهش یابد. از این رو هیأت وزیران اردیبهشت ماه ۱۳۹۰، وزارتخانه های راه و ترابری و مسکن و شهرسازی را ادغام نمود تا بدین ترتیب، تمامی امکانات، تجهیزات، اموال، و نیروی انسانی آنها به وزارتخانه ی جدید منتقل گرد. در تاریخ ۳۱ خرداد ۱۳۹۰ نیز، با رأی مجلس شورای اسلامی و سپس تأیید شورای نگهبان وزارت راه و شهرسازی، از ادغام دو وزارتخانه ی راه و ترابری و مسکن و شهرسازی به وجود آمد.

- سازمان تبلیغات اسلامی نهادی است دینی و فرهنگی است که دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و در اجرای فرمان حضرت امام خمینی (ره) در سال ۱۳۵۸ تأسیس گردید.

- به منظور سیاستگذاری، نظارت و حمایت در امور مختلف مساجد، مرکز رسیدگی به امور مساجد بر اساس نظر مقام معظم رهبری در سال ۱۳۶۸ تأسیس گردید. حضرت آیت الله مهدوی کنی (دامت تائیداته) به عنوان دریافت کننده حکم تأسیس و مرحوم آیت الله انواری (رحمه الله علیه) به عنوان اولین قائم مقام رییس مرکز، برای شکل گیری این مرکز همت گماشتند.

- متن حکم مقام معظم رهبری به حضرت آیت الله مهدوی کنی به منظور تأسیس مرکز رسیدگی به امور مساجد، مورخ ۱۳۶۸/۷/۳۰:

«بسم الله الرحمن الرحيم

آیت الله جناب آقای مهدوی کنی دامت برکاته

مراجعات متعدد از سوی مرتبطين با مساجد تهران من جمله ائمه جماعت، گروه های بسیج، متولیان و متصدیان و غیرهم حاکی از فقدان مرکز و مرجع مقبول و آگاه و نافذالکلمه ای در امر مساجد یعنی اصلی ترین پایگاه دین و معنویت و اخلاق است. شک نیست که حفظ قداست مساجد و تقویت هماهنگ جنبه های معنوی و انقلابی و تعلیمی و تبلیغی آن نیازمند سلامت و امنیت محیط آن و دور ماندن از منازعات و مناقشات داخلی در

آن است. لذا شایسته است جنابعالی که بحمدالله برخوردار از وجاهت و قبول و حرمت در نزد حضرات آقایان ائمه جماعت مساجد شهر تهران می باشید با تعیین مرکزی و نمایندگانی به مهمه ی مساجد پرداخته و در موارد لازم با کمک و حمایت از برنامه های اسلامی در مساجد و یا لدی الاقتضاء با نصب امام جماعت و دیگر مسئولین مربوط به مساجد، به رونق و کارآیی و شکوفایی هر چه بیشتر این پایگاه های انقلاب و اسلام کمک نمایید.

توفیق متزاید جنابعالی را از خداوند متعال مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمه الله.»

- مرکز رسیدگی به امور مساجد در زمره نهادها و مراکز وابسته و مرتبط با دفتر مقام معظم رهبری می باشد.
(نامه دفتر مقام معظم رهبری، به تاریخ ۱۳۸۷/۱۱/۲۶)

- در جلسه علنی ۲۳ دی ماه سال ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی، سازمان های میراث فرهنگی ایرانگردی و جهانگردی از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و بعد از ادغام آن ها سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با کلیه اختیارات زیر نظر ریاست جمهوری تشکیل گردید. همچنین با تصویب شورای عالی اداری در یکصد و سی امین جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱/۱۶، به منظور تقویت و توسعه صنایع دستی کشور و ایجاد هماهنگی با سیاست های توسعه صنعت گردشگری سازمان صنایع دستی ایران با تمام وظایف، اختیارات، مسئولیت های قانونی، داراییها، تعهدات، اعتبارات، امکانات و نیروی انسانی از وزارت صنایع و معادن منتزع و در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ادغام شد و نام آن به سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تغییر یافت.

ماده ۴- رئیس دبیرخانه ستاد توسط دبیر ستاد انتخاب می شود و با توجه به شرح وظایف مربوط نسبت به پیشبرد امور دبیرخانه ای ستاد اقدام خواهد کرد.

ماده ۵- گروه منتخب ستاد شیوه نامه ی اجرایی را تهیه خواهد کرد و سپس این شیوه نامه به تصویب ستاد خواهد رسید.

ماده ۶- ستاد موظف است گزارش فعالیت ها را هر ساله به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارایه کند.

این آیین نامه در ۶ ماده و دو تبصره در جلسه ۵۵۳ مورخ ۸۳/۱۰/۲۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید.